

Джек Лондон

Неизбежният бял

– Черните никога не ще разбират белите, нито белите ще разбират черните, докато черните са черни, а белите – бели.

Тъй каза капитан Уудуърд. Ние седяхме в салона на кръчмата на Чарли Робъртс в Апия и пиехме от високи чаши „Абу Хамед“, приготвен и споделян с нас от гореспоменатия Чарли Робъртс, който твърдеше, че имал рецептата направо от Стивънз, прочут с това, че измислил „Абу Хамед“ по времето, когато бил подтикван от Нилска жажда – същият Стивънз, който бил автор на „С Кичънър до Хартум“ и паднал при обсадата на Лейдисмит.

Капитан Уудуърд, нисичък и набит, обгорен от четиридесет години тропическо слънце и с най-хубавите влажни черни очи, каквито съм виждал някога у мъж, имаше богат житейски опит. Плетеницата от белези на плешивото му теме подсказваше за близко познанство с томахаците на черните; за също толкова близко познанство подсказваше и дясната страна на врата му, отпред и отзад, където някога се забила и била издърпана една стрела. Както обясняваше, в случая той много бързал, стрелата му пречела да тича и той сметнал, че не може да отдели време да отчупи жилото и да извади стрелата оттам, откъдето бе влязла. В настоящия момент капитанът командуваше „Савайи“, големия параход, който набираше работници от западните краища за германските плантации

в Самоа.

– Половината беда е в глупостта на белите – каза Робъртс и спря, за да сръбне от чашата си да напсува с най-любезни изрази самоанския бюфетчик. – Ако белият си дадеше мъничко труд да разбере как работи умът на черния, повечето от неразбориите щяха да се избегнат.

– Виждал съм неколцина, които твърдяха, че разбирали чернокожите – отвърна капитан Уудуърд, – и винаги съм забелязвал, че те са били първите, на които им теглят един „кай-кай“ (да ги изядат). Вижте мисионерите в Нова Гвинея и на Новите Хибриди – Ероманга, островът на мъчениците, и всички други. Вижте австрийската експедиция, която била накълцана на парчета на Соломоновите острови, в джунглата на Гвадалканар. Ами я вижте капитаните на търговските кораби с двайсетгодишен опит, дето се хвалеха, че нямало чернокож, който да може някога да ги хване, и чиито глави до днес красят лавиците в плаващите жилища. Да вземем стария Джони Симонз – двайсет и шест години из дивите покрайнини на Меланезия, кълнеше се, че чернокожите били за него отворена книга и никога нямало да му видят сметката, пък се прости с живота в лагуната Марово в Нова Джорджия и една негърка и стар негър

само с един крак (другият останал в устата на акула, когато се гмуркал да вади убита с динамит риба) му отрязали главата. Ами Били Уотс, със страшната слава на палач на чернокожи, човек, от когото и дяволът би се уплашил. Спомням си как стояхме на котва в Кейп Литъл, Нова Ирландия, нали знаете, когато черните откраднаха половин сандък тютюн... струваше му към три и половина долара. За възмездие той отиде на брега, застреля шест чернокожи, направи на пух и прах бойните им кану и опожари две села. И подир четири години, пак в Кейп Литъл, където бил на лов за трепанги с четирийсет негри от Буку, го нападнали на кораба му. За пет минути всички били мъртви, освен три момчета, които избягали с кану. Не ми разправайте за разбиране на негри. Мисията на белия човек е да събира парсата от света, а това е достатъчно голяма задача, отредена за него. Къде ще му остане време да разбира негрите?

– Точно така – каза Робъртс. – Пък и като че ли някак си не е необходимо да разбираш черните изобщо. Право пропорционален на глупостта на белия е успехът му в събирането на парсата от света...

– И да вселява страх божий в сърцето на чернокожия – изтърси капитан Уудуърд. – Може да си прав, Робъртс. Може именно глупостта да му докарва успеха, а положително една от фазите на тази глупост е неспособността му да разбира черните. Но едно нещо е положително: белият трябва да управлява черните, ще не ще. Това е неизбежно. Това е съдба.

– И разбира се, белият е неизбежен – това е съдбата на чернокожия – прекъсна го Робъртс. – Кажете на белия, че има бисерни миди в някоя лагуна, която гъмжи от десет хиляди диви човекоядци, и той ще се запъти нататък сам-саменичък с пет-шест канаки, ловци на бисери, и тенекиен будилник вместо хронометър, всичките наблъскани като сардели на просторна петтонна черупка. Пошепни му, че са открили злато на Северния полюс и същото това неизбежно белокожо същество веднага ще потегли, въоръжено с кирка и лопата, един бел сланина и най-новия модел златарско корито, и което е най-важно, ще стигне там. Подскажи му, че има диаманти по нажежените до червено подстъпи на ада, и господин Белия ще шурмува подстъпите и ще накара самия сатана да върти кирката

и лопатата. Ето докъде се стига, като си глупав и неизбежен.

– Но, интересно, какво ли трябва да мисли черният човек за... за неизбежността – подхвърлих аз.

Капитан Уудуърд тихо се разсмя. В очите му се мерна унесен в спомени поглед.

– За мен е интересно само какво ли са помислили или още мислят чернокожите от Малу за неизбежността на тоя бял, който имахме на борда, когато ги посетихме с „Дукеса“ – обясни той.

Робъртс приготви още три „Абу Хамеда“.

– Това стана преди двадесет години. Казваше се Саксторф. Положително беше най-глупавият човек, когото някога съм виждал, но беше неизбежно като смъртта. Имаше само едно нещо, което тоя тип умееше да прави, – да стреля. Спомням си първия път, когато се сблъсках с него, точно тука, в Апия, преди двадесет години. Беше преди твоят идване, Робъртс. Аз спях в хотела на Хенри Холандеца, където сега е пазарът. Чувал ли си за него? Той изкара хубави пари от контрабанда на оръжие за бунтовниците, продаде хотела и само шест седмици след това го убиха в Сидней при едно сбиване в кръчма.

Но Саксторф! Една нощ тъкмо вече заспивах, когато две котки започнаха концерт в двора. Скочих от леглото и бутнах прозореца с кана вода в ръце. Но точно тогава чух да се отваря прозорецът на съседната стая. Изстреляха два изстрела и прозорецът се затвори. Не мога да ви опиша колко бързо стана всичко това. Не повече от десет секунди. Прозорецът се отвори, прас, прас! – изгърмя револверът, и прозорецът се затвори. Който и да беше, той не се спря да види резултата от изстрелите си. Той го знаеше. Разбирате ли ме? – Той го знаеше! Котешкият концерт вече не се поднови, а сутринта на двора лежах двете виновнички, вкочанявали. За мене това беше цяло чудо. Още е цяло чудо. Първо, то стана на звездна светлина и Саксторф стреля, без да се цели; второ, той стреля толкова бързо, че двата гърмежа, се сляха в един двоен; и трето, той знаеше, че е улучил целта си, без да погледне и да види.

Два дена след това той дойде при мен на кораба. Тогава бях помощниккапитан на „Дукеса“, грамадна сто и петдесет тонна шхуна, роботърговски кораб. А трябва да ви кажа, че роботърговците бяха наистина роботърговци в ония дни. Нямахме никакви правителствени инспектори, нито пък правителствена закрила за нас. Беше чисто насилие, или печелиш или губиш, ако ти видят сметката, всичко се премълчава, а чернокожите ги събирахме от всеки остров в Южните морета, откъдето не ни изритваха. Та, Саксторф дойде на кораба, Джон Саксторф беше името, с което се нарече. Беше пясъчножълто човече, с пясъчен цвят на лицето и очите му също пясъчни.

Във външността му нямаше нищо особено. Вътрешният му мир беше също толкова безцветен, колкото и външността. Каза ми, че бил загазил и искал да замине с кораба. Щял да дойде като каютен прислужник,

като готвач, суперкарго или като обикновен моряк. Не разбираше нищо от никоя от тия служби, но каза, че имал желание да се научи. Не ми трябваше, но неговата стрелба ми беше направила такова впечатление, че го взех като обикновен матрос със заплата три лири на месец.

Той наистина имаше желание да се научи, трябва да му го призная. Но по природа не беше способен да научи нищо. Беше толкова некадърен да изброи точките на компаса, колкото аз да смесвам коктейли като нашият Робъртс. А колкото за водене на кораб, първите си бели коси дължа на него. Никога не съм посмял да го оставя на шурвала при голямо вълнение, а остър завой и плавен завой оставаха за Саксторф неразгадаеми мистерии. Не можа да научи разликата между шкот и такелаж, не можа и толкова! Скобата на гафела и на кливера за него, бяха едно и също нещо. Кажеш му да отпусне прота и преди да се усетиш, той свалил нок гафела. Три пъти пада през борда, а не знаеше да плува. Винаги весел, никога не го хващаше морска болест и беше най-изпълнителният матрос, какъвто някога съм виждал. Беше необщителен по нрав. Никога не говореше за себе си. Историята му, доколкото тя засягаше нас, започваше от деня, когато постъпи на „Дукеса“. Къде се беше научил да стреля, само звездите можеха да кажат. Беше янки, – толкова можахме да разберем от гънвивия му изговор. И това е всичко, каквото изобщо успяхме да научим.

Сега вече започваме да стигаме до същината на историята. На Новите Хибриди няхаме късмет, събрахме само четиринайсет работници за пет седмици и потеглихме с попътен югоизточен вятър за Соломоновите острови. Малаита и тогава както и сега, беше добро място за вербуване на работници и ние влязохме в Малу откъм северозападния край. Там има риф на брега и външен риф и да пуснеш котва, трябва да имаш нерви. Спряхме благополучно и му теглихме един гърмеж с динамита, сигнал да дойдат черните, за да ги вербуваме. За три дни обаче не можахме да придумаме нито един човек. Черните идваха към нас със своите кану със стотици, но само се смееха, когато им показвахме маниста, басми и бравички и им разправяхме за прелестите на работата по плантацията в Самоа.

На четвъртия ден настъпи промяна. Петдесетина души се условиха и ние ги настанихме в главния трюм, разбира се с право да излизат на палубата. И разбира се, като хвърля поглед назад, това условяне на едро беше подозрително, но на времето ние помислихме, че някой властен главатар е вдигнал възбраната срещу вербуването. Сутринта на петия ден двете

ни лодки отидоха към брега, както винаги, – едната да прикрива другата, нали разбирате, в случай, че стане нещо. И както винаги петдесетте чернокожи бяха на палубата, безделничаха, приказваха си, пушеха и спяха. Саксторф и аз заедно с още четири моряци бяхме единствените, останали на борда. Гребците в двете лодки бяха туземци от Гилбъртовите острови. В едната беше капитанът, суперкаргото и вербувачът. В другата, прикриващата лодка, която оставаше на стотина крачки от брега, беше вторият помощник капитан. И двете лодки бяха добре въоръжени, макар да не се очакваха никакви неприятности.

Четирима от моряците, в тяхното число и Саксторф, лъскаха релинга на кърмата. Петият, моряк, с пушка в ръка, стоеше на пост при цистерната с вода, точно пред гротмачтата. Аз бях в предната част и с последни удари забивах нов клин в предния гафел. Тъкмо посягах да вдигна лулата си оттам, където я бях оставил, когато чух изстрел откъм брега. Изправих се да погледна. Нещо ме удари по тила, отчасти ме зашемети и ме просна на палубата. Първата ми мисъл беше, че нещо е дръпнало гафела нагоре, но още докато падах и преди да се стоваря на палубата, чух дяволски барабанен огън от пушките на лодките, а като се извъртях настрана, видях моряка, който стоеше на пост. Двама едри негри го държеха за ръцете, а трети го удряше изотзад по главата с томахавака.

Виждам го и сега: цистерната за вода, гротмачтата, разбойниците, хванали моряка, брадвичката, спускаща се на тила му, и всичко заляно от слънчев блясък. Не можех да откъсна погледа си от това нарастващо видение на смъртта. Струваше ми се, че томахаваката се спуска ужасно дълго. Видях го да се строполясва, краката на моряка да се подгъват и той безжизнено да се отпуска. Черните насила го държеха изправен, докато го халосат още един-два пъти. Тогава и мен ме треснаха още два пъти по главата и аз реших, че съм умрял. Така реши и дивакът, който ме удари. Бях твърде безпомощен, за да се помръдна, и проснат там, наблюдавах как отрязват главата на часовия. Трябва да кажа, че те го направиха много ловко. Не им беше първица.

Пушечната стрелба от лодките беше секнала и аз не се съмнявах, че са им теглили ножа и всичко е свършено. Само след няколко мига щяха да дойдат и за моята глава. Изглежда сега режеха главите на моряците на кърмата. Главите се ценят на Малаита, особено белите. Те заемат почетно място в плаващите домове на крайморските диваци. Какви особени разкрасяващи качества намират в тях туземците от вътрешността, не знам, но и те ги ценят като крайморските.

У мен се роди смъртно желание да се спася и аз запълзах на

колене към винча, където успях да се изправа на крака. Оттам можах да погледна към кърмата и видях три глави

върху покрива на кабината – главите на тримата моряци, на които бях заповяждал толкова месеци. Черните видяха, че съм се изправил, и се запътиха към мен. Посегнах за револвера и открих, че са ми го взели. Не мога да кажа, че се бях уплашил. Няколко пъти съм бил близо до смъртта, но май че никога не е било по-лесно да се умре, отколкото точно тогава. Бях полузашеметен и като че ли нищо нямаше значение.

Първият чернокож се беше въоръжил със сатър от камбуза и се кривеше като маймуна, като се канеше да ме разсече от горе до долу. Но този удар остана ненанесен. Черният се строполи като чувал на палубата и аз видях как от устата му шурна кръв. Някак смътно чух да гръмва пушка и да продължава да гърми. Негър след негър се поваляха долу. В главата ми започна да се прояснява и аз си дадох сметка, че нито един изстрел не отиваше нахалост. С всяко изгърмяване на пушката падаше по един черен. Аз седнах на палубата до винча и погледнах нагоре. Курдисал се на салинга, седеше Саксторф. Как се беше добрал дотам, не мога да си представя, защото беше качил със себе си два винчестъра и не знам колко паласки с патрони, и сега правеше единственото нещо, за което беше годен.

Виждал съм стрелба и клане, но никога не съм виждал такова нещо. Аз седях до винча и гледах представлението. Бях премаялял, нямах сили и виждах всичко като насън. Прас, прас, прас, прас! – изтрещяваше пушката и – туп, туп, туп, туп! – стоварваха се на палубата черните. Беше изумително да ги гледаш как падат. След първия устрем да ме хванат, когато десетина бяха паднали, те сякаш се парализираха, но той не спираше да изпразва пушката. По това време местните кану и двете лодки пристигнаха от брега, въоръжени със стари пушки и с винчестъри, които бяха пленили в лодките. Залпът, който отправиха срещу Саксторф, беше страхотен. За негово щастие черните ги бива само от близко разстояние. Те нямат обичай да опират пушките на рамото, а чакат, докато горе-долу стигнат до човека, и тогава стрелят от хълбок. Когато пушката му се нагорещи силно, Саксторф я смени. Това беше имал предвид, когато се бе качил с две пушки.

Изумителното беше скоростта, с която стреляше. А също така и това, че той улучваше всеки път. Ако някога е имало нещо неизбежно, този човек беше такъв. Бързината беше, която правеше клането така ужасяващо. Черните нямаха време да мислят. Когато смогваха да помислят, те бързаха да се хвърлят във водата, при което, разбира се, преобръщаха

своите кану. Саксторф не спираше. Водата беше пълна с чернокожи и – бум, бум, бум! – той забиваше куршумите си в тях. Нито един нахалост, и аз чувах ясно тупкането на всеки куршум, когато се забиваше в човешката плът.

Черните се разпръснаха и заплуваха към брега. Водата

беше осеяна с появяващи се и потапящи се глави, а аз стоях и като насън наблюдавах всичко това – появяващите се глави и главите, които бяха завинаги потънали. Някои от изстрелите надалеч бяха великолепни. Само един човек стигна до брега, но когато се изправи, за да прегази плиткото, Саксторф го повали. Беше прекрасно. А когато единдвата чернокожи изтичаха да го измъкнат от водата, Саксторф повали и тях. Тогава си помислих, че всичко е свършено, но чух пушката да изтрещява пак. Един черен беше излязъл от каюткомпанията и втурнал се бегом към релинга, беше паднал наред пътя. Каяткомпанията трябва да е била пълна с тях. Аз наброих двайсет. Те се качваха един по един и се спускаха към релинга. Но не стигаха дотам. Това ми напомняше стрелба по панички. Черна фигура изскачаше от каюткомпанията, прас! – изгърмяваше пушката на Саксторф и черната фигура се строполясваше. Разбира се, тези долу не знаеха какво става на палубата и затова продължаваха да изскачат, докато не беше довършен и сетният.

Саксторф почака за по-сигурно и след това слезе на палубата. Той и аз бяхме всичко, което остана от пълния състав на екипажа на „Дукеса“, и аз бях много зле, а Саксторф беше безпомощен сега, след като свърши със стрелянето. По мои указания той проми раните на главата ми и ги заши. Друго нищо не можеше да се направи. Всички останали бяха мъртви. Помъчи се да вдигне платната. Саксторф вдигаше, а аз държех фала. Той пак беше предишният тъпоглав дръвник. Не можеше да свърши работа за пет пари и когато аз припаднах, с нас като че ли беше свършено.

Дойдох на себе си, а Саксторф седеше безпомощно, на релинга и чакаше да ме пита какво да прави. Казах му да прегледа ранените и да види няма ли такива, които могат да пълзят. Той събра шестима. Един, спомням си, беше със счупен крак, но Саксторф каза, че ръцете му били здрави. Лежах на сянка, пъдех мухите и ръководех операциите, а Саксторф командуваше инвалидната си бригада. Човек да не съм, ако той не накара тия нещастни чернокожи да изредят всичките рогатки на планшира, докато налучка фаловете. Един от тях пусна въжето наред тегленето и се свлече на палубата мъртъв; но Саксторф налагаше другите и ги караше да си вършат работата. Когато фокът и гротът бяха вдигнати,

казах му да избие обичата от веригата на котвата и да освободи кораба. Накарах го да ми помогне да стигна на кърмата до шурвала, където щях да се опитам някак си да управлявам. Не мога да си представя сега как го направи, но вместо да избие обичата, пусна втората котва и се видяхме закотвени с две котви.

Най-после той сполучи да избие двете обици и да вдигне стаксела и кливера. „Дукеса“ изду платна и заплава към изхода. Палубата ни предлагаше изключително зрелище. Навред

имаше мъртви и умиращи чернокожи. Някои се бяха заврели на най-невъобразими места. Кабината беше претъпкана с тях – бяха се промъкнали там от палубата, за да се скрият. Наредих на Саксторф и погребалната му бригада да ги хвърлят през борда и те – живите и мъртвите – полетяха. Акулите получиха тлъста плячка тоя ден. Разбира се, четиримата наши убити моряци отидоха заедно с тях. Обаче главите им сложихме в чувал с тежести, та да няма начин течението да ги изхвърли на брега и да паднат в ръцете на черните.

Петимата ни пленници щях да използвам като екипаж, но те решиха другояче. Издебнаха удобен момент и се хвърлиха в морето. Саксторф повали двама във въздуха с револвера си и щеше да застреля и останалите трима във водата, ако не бях го спрял. Виждате ли, клането ми беше дошло до гуша, а и бяха ни помогнали да изведем шхуната. Но това се оказа напразна милост, защото акулите изядоха и тримата.

След като излязохме в открито море, получих възпаление на мозъка или нещо подобно. Както и да е, „Дукеса“ лежа в дрейф три седмици, докато се посъвзех и лека-полека стигнахме с нея в Сидней. Във всеки случай тия чернокожи от Малу научиха за вечни времена урока, че не е много здравословно да си играят с белия човек. В техния случай Саксторф беше положително неизбежен.

Чарли Робъртс изсвири продължително и каза:

– Да, и още как! Но какво стана с тоя Саксторф?

– Той се зае с лов на тюлени и стана майстор стрелец. Шест години беше славата и на двете флоти, от Виктория и от Сан Франциско. На седмата година шхуната му била хваната в Берингово море от руски кръстосвач и целият екипаж, така се разчу, бил натикан в солните мини в Сибир. Поне аз не съм чул за него нищо след това.

– Събиране на парсата от света – промърмори Робъртс. – Събиране на парсата от света. Е, хайде за тяхно здраве! Някой все трябва да го прави – да събира парсата от света, искам да кажа. –

Капитан Удуърд потърка плетеницата от белези на плешивата си

глава.

– Аз вече отработих моя дял в това отношение – каза той. – Стават четирийсет годинки. Това ще е последното ми пътуване. След него се връщам у дома.

– Обзалагам се на едно пиене, че няма да се върнете – закачи го Робъртс. – Вие ще си умрете в ярема.

Капитан Уудуърд веднага прие облога, но лично аз мисля, че Чарли Робъртс ще спечели пиенето.

КРАЙ

Jack London
The Inevitable White Man, 1908

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, април 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2183>]